

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่ประเทศไทยมีการดำเนินการพัฒนาประเทศ และมุ่งให้ความสำคัญในการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา ได้มีการก้าวกระโดดทางเศรษฐกิจอย่างมาก ในช่วงปลายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) และช่วงต้นของแผนฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในเชิงเศรษฐกิจที่ปราศจากการวางแผนด้านอื่นรองรับ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมดั้งเดิมเป็นอย่างมาก การปรับโครงสร้างสังคมที่พึ่งพาการเกษตรเข้าสู่สังคมที่พึ่งพาอุตสาหกรรม เพื่อที่จะทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้าเท่าเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้วอื่น ๆ ก่อให้เกิดการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2529) อย่างไรก็ตามการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ได้มีการส่งเสริมให้จัดตั้งเขตนิคมอุตสาหกรรมขึ้นในแต่ละภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อลดปัญหาความแออัดในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล (มนัส สุวรรณ, 2539) จากการสำรวจสถานประกอบการอุตสาหกรรมการผลิตทั่วประเทศไทย พบว่ามีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 157,363 โรงงาน ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล มีจำนวน 57,243 โรงงาน ในเขตภาคเหนือ มีจำนวน 30,522 โรงงาน และในจังหวัดกำแพงเพชร มีโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 1,044 โรงงาน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2544) และมีโรงงานเบียร์ขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัด ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตอำเภอคลองขลุง

จากการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชนได้ส่งผลกระทบต่อหลายด้าน อาทิ การดำเนินวิถีชีวิตของชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของคนในชนบทมีลักษณะตัวใครตัวมัน การร่วมมือช่วยเหลือกันเปลี่ยนเป็นการว่าจ้างแรงงาน การรวมกิจกรรมกลุ่มน้อยลง เช่น การทำบุญตักบาตร การประชุมชาวบ้าน (มนัส สุวรรณ, 2539) มีการรุกรานของวัฒนธรรมเมืองเข้าไปในชนบทมากขึ้น ทำให้ค่านิยมของคนส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไป มีพฤติกรรมเลียนแบบหรือตามอย่างค่อนข้างมาก ในการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่นการซื้อตู้เย็น โทรทัศน์ เป็นต้น ในขณะที่ปัจจัยพื้นฐานยังขาดแคลน เช่น ส้วม ที่เก็บน้ำฝน เป็นต้น ประชาชนมีความเครียดต่อการดำเนินชีวิตประจำวันมากขึ้น (ขำงานวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ, 2535) ด้านสภาพเศรษฐกิจ มีการประกอบอาชีพหลากหลายมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนอาชีพของคนในชุมชนคือจากเกษตรกรมาเป็นแรงงานรับจ้าง มีค่าครองชีพสูงขึ้น

เนื่องจากชุมชนมีความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ทุกสิ่งทุกอย่างจึงถูกตีค่าเป็นเงิน (มะณี นิลประเสริฐ, 2542) มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากคนต่างพื้นที่ เนื่องจากการได้รับรายได้ที่สูงในภาคอุตสาหกรรม จึงทำให้ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และมีภาระหนี้สิน (พิชัย ขุนแก้ว, 2537) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การมีโรงงานอุตสาหกรรมทำให้เกิดการแออัดและสิ้นเปลืองทรัพยากรมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรมนุษย์หรือธรรมชาติที่มีอยู่ ถูกนำมาใช้ในระยะเวลาที่จำกัด ทำให้เกิดปัญหาทางนิเวศน์วิทยาเป็นการทำลายทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว เช่น น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ เป็นต้น(รายงานวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ, 2535) ทางด้านสุขภาพ พบว่าโดยส่วนใหญ่เป็นโรกระบบทางเดินหายใจ เนื่องจากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สกปรก มีมลพิษมาก และต้องอยู่ห่างจากครอบครัว สุขภาพจิตเสื่อมโทรมลง มีอาการเครียดจากภาวะกดดันทางเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังทำให้อัตราการเกิดโรคภัยไข้เจ็บ และอุบัติเหตุจากการทำงานสูงขึ้น ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตค่อนข้างต่ำ (โกสุมภ์ สายจันทร์, 2541)

ในปี พ.ศ.2541 จังหวัดกำแพงเพชร ได้มีโรงงานเบียร์ซึ่งเป็น โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เข้ามาก่อตั้งในเขตอำเภอคลองขลุง โดยใช้พื้นที่ประมาณ 1,600 ไร่ ส่งผลให้มีพื้นที่ในการทำเกษตรกรรมน้อยลง และมีคนงานอพยพย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีการจัดสร้างห้องแถวให้เช่า มีการลงทุนเปิดร้านค้าขาย และการเก็บของเก่าขายได้แก่ขวด ก่อ่งบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอคลองขลุง, 2545) จากการก่อตั้งโรงงานเบียร์อาจส่งผลกระทบต่อทางด้านสุขภาพแก่ประชาชนในเขตอำเภอคลองขลุง และในตำบลแม่ลาดพบว่าประชาชนมีอาการเจ็บป่วยเพิ่มขึ้นจาก 6,593 คน ในปี พ.ศ.2541 เพิ่มขึ้นเป็น 10,056 คน ในปี พ.ศ.2545 (สถานีอนามัยตำบลแม่ลาด,2545) ดังนั้น ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงผลกระทบ ทางด้านสุขภาพจากอุตสาหกรรมการผลิตเบียร์ที่เกิดขึ้นกับประชาชน ในบ้านแม่ลาด หมู่ที่ 2 ตำบลแม่ลาด อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้ง โรงงานเบียร์ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากอุตสาหกรรมการผลิตเบียร์ ในบ้านแม่ลาด หมู่ที่ 2 ตำบลแม่ลาด อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตการศึกษา

เป็นการศึกษาผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากอุตสาหกรรมการผลิตเบียร์ ในบ้านแม่ลาด หมู่ที่ 2 ตำบลแม่ลาด อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร รวบรวมข้อมูลในเดือนสิงหาคม 2546

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ หมายถึง การประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสุขภาพของประชาชนจากการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ที่มีผลต่อสุขภาพ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านพฤติกรรมสุขภาพ ด้านบริการสุขภาพ และด้านชีวภาพและพันธุกรรม

อุตสาหกรรมการผลิตเบียร์ หมายถึง โรงงานที่ประกอบกิจการหรือดำเนินธุรกิจในการผลิตเบียร์ ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

ประชาชน หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 2 บ้านแม่ลาด ตำบลแม่ลาด อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ระยะเวลามากกว่า 1 ปี นับย้อนหลังจากวันที่เก็บข้อมูล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.เป็นข้อมูลพื้นฐานในการให้บริการด้านสุขภาพและวางแผนแก้ไขปัญหาค่าที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่

2.เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ